

УДК 37(092)(460)

Зайченко Н. І.

докт. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4961-4711>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ІДЕЯ ФЕРНАНДО РІОСА

Видатний іспанський освітянин, правознавець, політик Фернандо де лос Ріос Урруті (Fernando de los Rios y Urruti) (8.12.1879, Ронда, Малага – 31.05.1949, Нью-Йорк) викладав у Мадридському Вільному Інституті просвітництва та Гранадському університеті [1].

Значний вплив на формування світогляду Фернандо справив рідний дядько Франсіско Хінер де лос Ріос (Francisco Giner de los Rios) (10.10.1839, Ронда – 17.02.1915, Мадрид) – славетний іспанський педагог, фундатор й очільник Вільного Інституту просвітництва [2].

У публікаціях Фернандо Ріоса у 1910–1920-х роках відобразилося його захоплення новітніми ідеями стосовно “соціального питання” та соціальної педагогіки. Він детально вивчив концептуальні положення вчення про соціальну педагогіку марбурзького професора Пауля Наторпа (Paul Gerhard Natorp), про що згадував у статті “Наукові основи соціальної педагогіки за Наторпом” (Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza, 31 січня, 28 лютого 1911 року) [4], [5].

Велике значення мало і стажування Фернандо Ріоса в університетах Німеччини у 1908–1910 роках, рекомендоване Радою з розширення наукових студій Іспанії [3, с. 4].

У зазначеній публікації Фернандо Ріос пояснював, що соціальна педагогіка має особливе призначення – “вплинути на громаду, націлившись на досягнення усвідомлення закону, що визначає чисту волю цієї громади, тобто на усвідомлення її свободи, єдності цілей” [4, с. 2].

На погляд Фернандо Ріоса, суспільство йтиме більш гуманним шляхом, коли під дією соціальної педагогіки поєднуються громадянські волі, на відміну від реальності єдності, що постала під дією історичного суб'єкта – держави [11, с. 40].

“Концепт соціальної педагогіки передбачає встановлення відношення між спільнотою і вихованням. Питання має двоїстий характер: яке значення має спільнота у вихованні і чим є виховання для спільноти? Радикальне твердження нашої концепції соціальної педагогіки полягає ось у чому: визначальні умови виховання кореняться у спільноті, а умови спільноти – у вихованні”, – зазначав Фернандо Ріос [5, с. 41].

І далі він наголошував: коли мета виховання полягає в тому, щоби формувати людину за допомогою людини, то вона не можлива поза спільнотою, адже кожна людина зростає у спільноті. Соціальна педагогіка визнає як принцип те, що виховання індивіда обумовлено соціальною спільнотою, так само, як ця спільнота обумовлена вихованням індивідів, які її складають. На відміну від індивідуальної педагогіки, спрямованої на формування індивідуальної свідомості, соціальна педагогіка ставить за мету формування свідомості колективної.

Раніше, у статті “Справа культури” (Faro, 2 серпня 1908 року) [6] Фернандо Ріос стверджував, що людина постає під всіма впливами середовища, а культура, етика мають з-поміж цих впливів найважливіше значення. Культура, як історична спадщина людства, здатна пробуджувати свідомість народів. Діяння освіти є рефлексивним, інтенціональним, воно завжди відбувається за допомогою великого вчителя – життя.

“Немає потреби виховувати нові покоління задля теперішнього, але – для щонайкращого їхнього становища у прийдешньому; це відповідає прогресу людства”, – вказував освітянин у публікації [6, с. 5].

Політичні і духовні сенси суспільної консолідації окреслювалися Фернандо Ріосом у подальших публікаціях, зокрема таких, як “Консервативне обличчя соціалізму” (España, 14 жовтня 1915 року) [7],

“Сучасна криза демократії” (Boletín de la Institución Libre de Enseñanza, 30 листопада, 31 грудня 1917 року) [8], [9], “Соціалізм і соціалізація” (El Pueblo, 28 травня 1922 року) [10] та інших.

Наприклад, у статті “Сучасна криза демократії” Фернандо Ріос зауважував, що освітній фактор нарівні з іншими визначає долю демократії і що останньої не можливо досягти без усезагального просвітництва робітничого класу [8, с. 345].

У своїй доповіді в народному університеті Валенсії 27 травня 1922 року Фернандо Ріос відмічав, що “в людині – есенція всього, і кожна людина несе в собі щось від усього людства” [10, с. 1].

На думку освітянина, сучасна соціальна педагогіка тяжіє до мети формування всебічно розвиненої людини, у якій втілюється усе людство. У об’єктивному процесі формування колективної народної свідомості повага до ідеалів свободи та демократії у суспільстві зростатиме, отже, світ покращуватиметься.

Серед багатьох іспанських інтелектуалів на початку ХХ століття Фернандо Ріос вирізнявся тим, що власним теоретизуванням намагався віднайти практичне втілення. Вже в 1910-х роках освітянин не тільки проголошував соціально-педагогічні ідеї на зібраннях робітників у Гранадському народному будинку, але й долучався до діяльності Мадридської Ліги політичної освіти з її численними соціальними ініціативами, натхненними Хосе Ортегою-і-Гассетом (Jose Ortega y Gasset). Від 1918 року Фернандо Ріос активно займався політичною діяльністю, а в складі уряду Другої Республіки Іспанії він зміг реалізувати чимало замислів у соціально-освітній сфері.

Список літератури

1. Rios y Urruti, Fernando de los. URL: <https://historia-hispanica.rah.es/biografias/38394-fernando-de-los-rios-y-urruti>.
2. Giner de los Rios, Francisco. URL: <https://historia-hispanica.rah.es/biografias/20482-francisco-giner-de-los-rios>.
3. Sección oficial. Día 5. Circular. *La Educación*. Madrid, 20 de diciembre de 1908. № 17, año XII. P. 3–4.

4. Rio Urruti F. Fundamento científico de la pedagogía social en Natorp. *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*. Madrid, 31 de enero de 1911. № 601, año XXXV. P. 1–11.

5. Rio Urruti F. Fundamento científico de la pedagogía social en Natorp. *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*. Madrid, 28 de febrero de 1911. № 611, año XXXV. P. 33–43.

6. Rio Urruti F. La obra de la cultura: Ética y educación. *Faro*. Madrid, 2 de agosto de 1908. № 24. P. 4–5.

7. Rios Urruti F. La faz conservadora del socialismo. *España*. Madrid, 14 de octubre de 1915. № 38, año I. P. 2.

8. Rios Urruti F. La crisis actual de la democracia. *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*. Madrid, 30 de noviembre de 1917. № 692, año XLI. P. 339–348.

9. Rios Urruti F. La crisis actual de la democracia. *Boletín de la Institución Libre de Enseñanza*. Madrid, 31 de diciembre de 1917. № 693, año XLI. P. 370–378.

10. Fernando de los Rios en la Casa de la Democracia. “Socialismo y socialización”. *El Pueblo*. Valencia, Domingo 28 de mayo de 1922. № 10786, año XXIX. P. 1.

11. Зайченко Н. І. Іспанський педагогічний дискурс (кінець XIX – перша третина XX ст.): концептуалізація соціальної педагогіки: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 172 с.